

Hậu kiểm toán và thanh tra: **CẦN KIÊN QUYẾT XỬ LÝ những sai phạm**

Đằng sau những con số kiểm toán

XUÂN LỘC

Kiểm toán Nhà nước vừa công bố kết quả kiểm toán đối với 225/385 doanh nghiệp thành viên thuộc 20 TCty nhà nước. Đằng sau con số tổng quát thoạt nghe có vẻ lạc quan - có tới 89,78% số DN được kiểm toán kinh doanh có lãi và chỉ 10,22% số DN được kiểm toán kinh doanh thua lỗ. Trước hết, Kiểm toán nhà nước cho thấy "báo cáo tài chính của hầu hết các DN phản ánh chưa đúng doanh thu, chi phí, kết quả kinh doanh và nghĩa vụ với Ngân sách nhà nước".

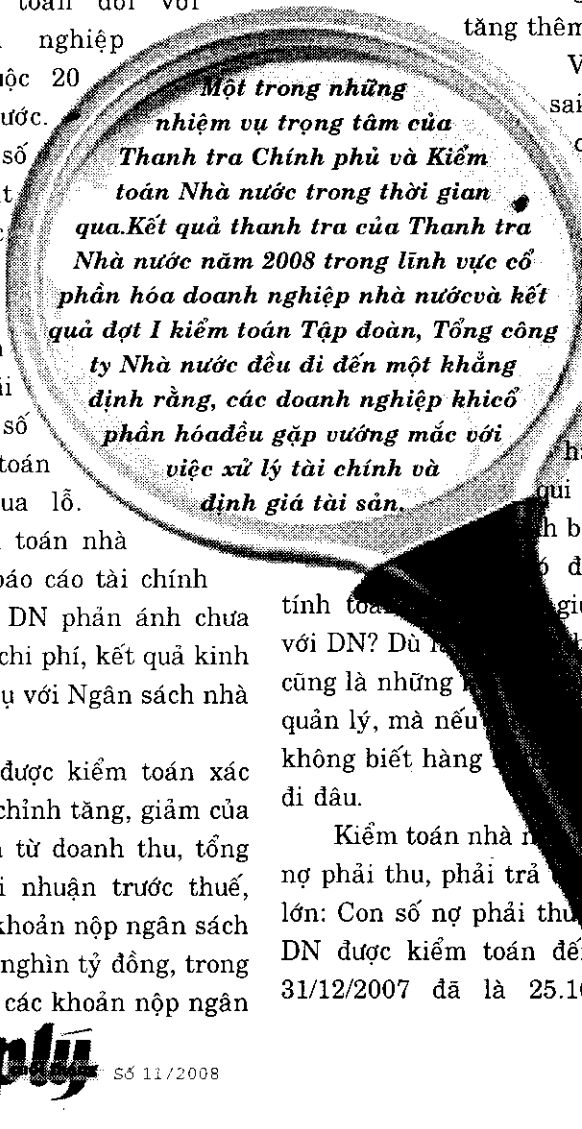
Các con số được kiểm toán xác định lại và điều chỉnh tăng, giảm của tất cả các khoản từ doanh thu, tổng chi phí, tổng lợi nhuận trước thuế, đến thuế và các khoản nộp ngân sách đều lên tới hàng nghìn tỷ đồng, trong đó riêng thuế và các khoản nộp ngân

sách của 20 Tổng công ty đã tăng thêm hơn 273 tỷ.

Vậy những sai lệch trong các báo cáo tài chính đó là do đâu, do trình độ kế toán DN thấp, do sự toan tính nào đó, hay do những qui định chưa đủ

ch bạch, rõ ràng, rõ được hiểu và tính toán giữa nhà nước với DN? Dù là nhân gì, thì đó cũng là những người trong quản lý, mà nếu kiểm toán thì không biết hàng năm sẽ lọt đi đâu.

Kiểm toán nhà nước thấy nợ phải thu, phải trả rất lớn: Con số nợ phải thu DN được kiểm toán đến 31/12/2007 đã là 25.102

Một trong những nhiệm vụ trọng tâm của Thanh tra Chính phủ và Kiểm toán Nhà nước trong thời gian qua. Kết quả thanh tra của Thanh tra Nhà nước năm 2008 trong lĩnh vực cổ phần hóa doanh nghiệp nhà nước và kết quả đợt I kiểm toán Tập đoàn, Tổng công ty Nhà nước đều đi đến một khẳng định rằng, các doanh nghiệp khi cổ phần hóa đều gặp vướng mắc với việc xử lý tài chính và định giá tài sản.

chiếm 14,24% tổng tài sản, bằng 64% vốn chủ sở hữu; con số nợ phải trả là 65.799 tỉ đồng, chiếm 62% tổng nguồn vốn và bằng 171,2% tổng vốn chủ sở hữu. Quản lý nợ phải thu, phải trả của các DN cũng còn nhiều hạn chế, nhiều khoản tồn đọng từ nhiều năm không giải quyết được.

Nợ càng nhiều cũng có nghĩa là lãi vay phải trả càng lớn, lợi nhuận càng bớt đi. Ông chủ nhà nước nghĩ sao khi số nợ phải thu, phải trả chiếm tỷ lệ cao đến mức đó so với vốn chủ sở hữu trong các DN đó?

Quản lý vật tư, hàng hóa, tài sản cố định và đầu tư dài hạn ở không ít các DN được kiểm toán còn nhiều hạn chế. Các khâu nghiệp vụ thông thường như định mức tiêu hao nguyên liệu, vật tư, thủ tục nhập xuất kho, kiểm kê hàng cuối năm, hạch toán và theo dõi tài sản cố định, trích khấu hao, quyết toán các công trình đầu tư xây dựng... đều có sai sót ở nơi này nơi khác. Quyền sử dụng đất cũng bị lãng phí, chiếm dụng, có đơn vị hiệu suất sử dụng đất chỉ đạt 40%, có công ty cao su “cho mượn” gần 270 ha và “để lán chiếm” hơn 1.400 ha đất!

Với tình trạng này, thực sự không tính nổi DN và nhà nước đã mất đi bao nhiêu của cải, nền kinh tế chịu bao nhiêu tổn thất?

Kiểm toán nhà nước công bố trên 89% DN được kiểm toán kinh doanh có lãi, với tổng lợi nhuận trước thuế đạt 7.650 tỷ đồng, tỷ suất lợi nhuận trước thuế trên doanh thu bình quân 6%. Trong khi đó, tỷ lệ DN kinh doanh thua lỗ được báo cáo lần này

không cao, chỉ hơn 10% số DN được kiểm toán, nhưng con số thua lỗ của họ hoàn toàn không nhỏ, chỉ 2 Tổng công ty đã thua lỗ tới 57 tỷ 730 triệu đồng. Đó là chưa tính tới yếu tố hầu hết các DN nhà nước đều được hưởng nhiều ưu đãi trong tiếp cận và sử dụng các nguồn lực quan trọng nhất như đất đai, tín dụng, tài nguyên, thị trường, quyền kinh doanh... Nếu tính các nhân tố này theo giá thị trường và buộc các DN nhà nước phải hạch toán theo trị giá thực của các nhân tố đó, tỷ lệ DN thua lỗ cũng như con số thua lỗ chắc chắn sẽ cao hơn đáng kể.

Và nếu cũng những nguồn lực đó được đưa vào tay những DN có năng lực kinh doanh tốt hơn, được kiểm soát tốt hơn, thì lợi nhuận chắc chắn cũng sẽ cao hơn đáng kể.

Các DN nhà nước hiện nay vẫn đang là lực lượng quan trọng hàng đầu trong đội ngũ DN ở nước ta. Riêng về phương diện sử dụng các nguồn lực của đất nước, họ đang là lực lượng sử dụng nhiều nhất. Do vậy, hiệu quả và tính cạnh tranh của nền kinh tế tùy thuộc rất lớn vào hiệu quả và tính cạnh tranh của các DN này.

Cũng do vậy, việc kiểm tra, giám sát hoạt động mọi mặt của DNNN phải được tiến hành thường xuyên hơn, đánh giá một cách đầy đủ, khách quan, sòng phẳng, công khai hơn, vì lợi ích phát triển của chính DNNN cũng như của cả nền kinh tế.

Cổ phần hóa DNNN: Hầu hết đều vi phạm

Kết quả thanh tra các DNNN của Thanh tra Chính phủ cho thấy sai

Ảnh minh họa

phạm phổ biến nhất là việc đánh giá tài sản chưa đúng gây thất thoát ngân sách.

Định giá tài sản không chính xác có thể là một kẽ hở cho một bộ phận lãnh đạo doanh nghiệp trục lợi, gây thất thoát tài sản nhà nước.

Trong cuộc họp báo về kết quả thanh tra nhiều lĩnh vực, trong đó có việc cổ phần hóa các doanh nghiệp nhà nước, Phó Tổng Thanh tra Chính phủ Nguyễn Văn Sản cho biết nổi cộm nhất là định giá tài sản doanh nghiệp không chính xác, thiếu minh bạch. Vấn đề này cũng được Kiểm toán Nhà nước nhắc đến vài ngày trước đó khi thông báo kết quả kiểm toán ở bốn Tổng công ty Nhà nước. Ví dụ cụ thể nhất là khi định giá tài sản để cổ phần hóa, Tổng công ty địa ốc Sài Gòn đã bỏ ra ngoài sổ sách kế toán, biên bản kiểm kê 26 căn hộ chung cư

tại Công ty phát triển nhà Tân Bình (nay là Công ty cổ phần địa ốc Tân Bình), giá trị ước tính lên đến hàng chục tỉ đồng.

Ông Sản nói thêm rằng, trong quá trình kiểm kê phân loại tài sản, một số đơn vị thực hiện kiểm kê, phân loại không đúng với thực tế sử dụng. Cụ thể như một số tài sản đã được xếp vào loại không cần dùng để bàn giao cho Tổng công ty mua bán nợ và tài sản tồn đọng nhưng sau khi cổ phần hóa lại được đơn vị đem ra sử dụng lại. Đây cũng là một cách “phù phép” khối lượng tài sản của Nhà nước với mục đích cá nhân hoặc một nhóm quyền lợi.

Bên cạnh việc định giá tài sản không chính xác, việc xử lý tài sản cũng có nhiều sai phạm. Trong việc cổ phần hóa tại Công ty cổ phần Thiết bị giáo dục I thuộc Bộ Giáo dục và Đào

tạo, Thanh tra Nhà nước đã kiến nghị thu hồi hơn 4,7 tỉ đồng, chủ yếu là tiền cổ phần hóa chưa nộp Quỹ hỗ trợ sắp xếp doanh nghiệp theo quy định.

Đối với Tổng công ty Hàng hải Việt Nam (Vinalines) thì kiểm toán yêu cầu phối hợp với Bộ Giao thông-Vận tải xử lý các vấn đề phát sinh ở thời điểm xác định giá trị doanh nghiệp và thời điểm chuyển sang hoạt động theo công ty cổ phần. Cụ thể, cuối năm 2007, có các đơn vị chưa nộp vốn nhà nước khi cổ phần hóa về Tổng công ty, như Công ty cổ phần Hàng hải Đông Đô còn thiếu 5.934 triệu đồng, Công ty cổ phần vận tải Biển Bắc 17.630 triệu đồng hay Công ty cổ phần vận tải Dầu khí Việt Nam thiếu đến 99.937 triệu đồng (theo kết quả kiểm toán Vinalines được Kiểm toán Nhà nước công bố hôm 27-8). Ấy là chưa kể đến việc Thanh tra Nhà nước phát hiện một số đơn vị, Tổng công ty hoặc công ty con thường có quỹ cho các đơn vị thành viên vay với lãi suất ưu đãi gây thiệt hại cho Nhà nước hoặc không xây dựng kế hoạch thu chi báo cáo với Bộ Tài chính.

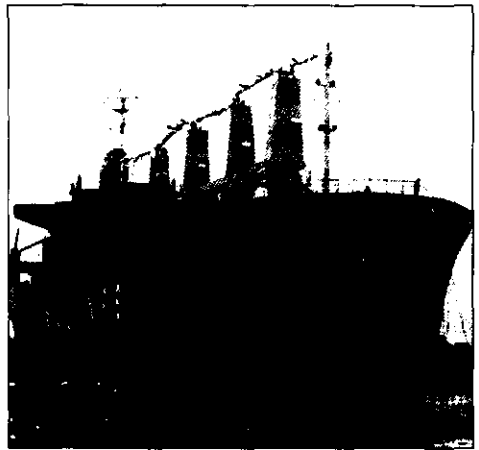
Một chuyên gia kinh tế nhận định rằng, nếu lãnh đạo doanh nghiệp hoặc một nhóm quyền lực chỉ cần chậm nộp những khoản tiền hàng chục tỉ đồng của Nhà nước đòi ra từ cổ phần hóa về cho ngân sách để cho vay với mức lãi suất huy động cao như hiện tại thì có thể tư túi được số tiền rất lớn.

Cần xử lý nghiêm túc, triệt để

Chủ trương CPH vốn rất tốt đẹp,

nhằm tạo nguồn lực mới cho DN, thu nhập người lao động tăng lên. Nhưng những việc làm không đúng đã gây thiệt hại cho Nhà nước, nguy cơ biến CPH thành tư nhân hóa, tài sản rơi vào túi một số người.

Việc công khai kết quả kiểm toán đã phần nào phác họa được khá trọn vẹn bức tranh về việc sử dụng ngân sách Nhà nước. Kết quả này đã gióng lên hồi chuông về tình trạng vi phạm trong sử dụng ngân sách qua số tiền

Ảnh minh họa

phải thu hồi ngày càng tăng. Điều đáng nói ở đây, là qua 3 lần Kiểm toán Nhà nước công bố kết quả kiểm toán, đều “điểm tên, chỉ mặt” những sai phạm, nhưng những sai phạm hầu như không giảm mà còn ngày một gia tăng, lần sau nhiều hơn lần trước. Nên chăng, khi những kết quả kiểm toán đã được công khai, các cơ quan có thẩm quyền cần có sự quan tâm hơn nữa đến các kết quả này, kiên quyết xử lý những trường hợp vi phạm. Có như thế thì mồ hôi, công sức của dân mới không bị đổ xuống sông, xuống bể. ■